

«Det er ikke
riktig at vi ikke gjør
noe for å redusere
utslippene
[av klimagasser].»

KANVEIG FRØILAND

Innhold:

Berntsen om vassdrag

«Det er ikke på området vannkraft vi vil stå overfor de største utfordringene framover når det gjelder energidekning», skriver Thorbjørn Berntsen.

• side 2

Avventer Sverige

Selv med svensk atomkraft i motvind er Statoil passive overfor det svenske energimarkedet.

• side 5

Svensk sprit på tanken

Sprit, planteolje og gass fra råtnende søppel blir framtidens «bensin» i Sverige.

• side 6

Vil forske mer på gener

Norges forskningsråd vil satse på genteknologi. Rådet vil utnytte den «positive og samfunnsnyttige» delen.

• side 6

— Fiskeavtale kan bli parodi

Naturvernforbundet frykter at en ny internasjonal erklæring mot overfiske kan ende i en parodi. EU-landene hindrer mulige framskritt.

• side 7

Burkina Faso må ta klimastøyten

Nå får burkineserne hjelp fra norske myndigheter til å holde utslippene av klimagasser nede. (Foto: Trygve Bølstad/Samfoto)

Norge skal investere i klimatiltak i det fattige afrikanske landet Burkina Faso. Norske myndigheter mener det er økonomisk fornuftig å redusere utslippene i Afrika framfor Norge.

Sammen med Verdensbanken går Utenriksdepartementet inn for å satse på solcellepaneler i Burkina Faso. Ingen vet i dag hvor store utslippene av klimagasser er i det vestafrikanske landet. Likevel hevder Utenriksdepartementet at satsingen er kostnadseffektiv. Planene møter hard kritikk.

• side 3

Kvikksølv i fryseren

Miljøverndepartementet er bekymret for kvikksølvmengdene i frysebokser og bildeler.

Hvert år kastes 26 000 frysebokser, hovedsakelig rett på søppelfyllinga. Hver fjerde boks inneholder kvikksølv. Selv små

utslipp kan være alvorlige for naturen. Miljøverndepartementet lanserer nye regler i juli, som stiller krav til håndtering av avfallet.

• side 4

Fjerner ferjeutslipp

For første gang skal utslippene av nitrogenoksider fra norske ferjer fjernes.

Ny teknologi på norske ferjer kan fjerne 90 prosent av NO_x-utslippene.

• side 12

Natur & miljø Bulletin
utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør (konst.): Ole P. Pedersen.

Redaksjon: Jens Petter Toldnæs, Siri Lehne Nilsen, Audun Garberg, Andreas Tjernshaugen.

Adresse: Postboks 2113 Grünerløkka, 0505 Oslo. Tlf: 22 71 55 20. Faks: 22 71 56 40. Direkte: 22 04 46 + 39 (Nilsen), 40 (Tjernshaugen), 41 (Toldnæs), 42 (Pedersen). E-post: redn@sn.no

Abonnement: 199/år (privatpersoner), 500/år (bedrifter)

Annonser: Tlf: 22 71 92 20. Faks: 22 71 92 38.

Neste utgave: 14.3.1997.

Norges Naturvernforbund: Samme postadresse som N&M Bulletin. Web: <http://www.grida.no/ngo/naturvern> E-post: naturvern@sn.no

Trykking: Gan Grafisk. Trykket på 100% resirkulert papir.

norsk fagpresse

Så feil kan man ta

Det kongelige norske utenriksdepartement har funnet ut hvordan verden skal reddes. I Burkina Faso er det nemlig uante muligheter for å redusere utslippene av klimagasser.

Det er nok på tide at kritikere av norsk klimapolitikk kryper til korset og innrømmer; vi tok feil. Vi har ikke forstått hvilke muligheter som ligger i Burkina Faso. For hva er vel et gasskraftverk eller to på Vestlandet, enn si økt pumping av olje, mot de kostnadseffektive reduksjonene verden kan oppnå på jordene utenfor Ouagadougou?

Vel, nå er det jo ikke så mye klimagasser som slippes ut fra Burkina Faso. Egentlig har vel ingen akkurat målt disse utslippene, heller. Men at det er voldsomt kostnadseffektivt med disse noe diffuse reduksjonene, det er Det kongelige norske utenriksdepartement helt sikre på.

Og da bør vel vi andre, som ikke har så god greie på dette, egentlig legge våre motforestillinger til side, og slutte å tro på det tydelig meningsløse i at de landene som faktisk slipper ut mest klimagasser, er dem som skal gå foran og redusere sine egne utslipp. For en burkineser, som lever i et fattig land med et elektrisitets- og energiforbruk som er en brøkdel av det norske, har større potensial for å redusere sine CO2-utslipp enn en nordmann.

Ifølge Utenriksdepartementet er det altså kostnadseffektivt å redusere utslippene i Burkina Faso framfor i Norge. Det er vel ikke så rart, når Norges brutto nasjonalprodukt er 35 ganger større per innbygger enn i det tidligere Øvre Volta.

De mest naive og troskyldige blant oss ville kanskje finne på å spørre om det er moralsk riktig at Norge skal kjøpe opp CO2-kvotene til de fattigste landene i verden, for at vi selv skal fortsette å bygge gasskraftverk og sette nye felt i Nordsjøen i drift. Noen kunne til og med kalt det for en moderne imperialism.

Med Utenriksdepartementets siste utslipp kan det imidlertid ikke være tvil om at CO2-tiltak i Burkina Faso er den eneste farbare vei for norsk økonomi, noe som visstnok er en forutsetning for at verdens klima skal få det bedre. Så feil kan man ta.

Da krusninger ble til storm

I N N L E G G

MILJØVERNMINISTER THORBJØRN BERNTSEN

Plutselig ble vassdragsspørsmål en sak i massemedia igjen, båret fram av en tilspissing av intervjuet N&M Bulletin hadde med meg, og som berørte flere forskjellige miljøspørsmål. Reaksjoner fra enkelte aktører bar tydelig preg av at de var rykket ut av Tornerose-søvnen, og rykket ut med bastante meninger og saftige karakteristikk som sitt bidrag. Det lar jeg ligge.

Hovedutfordringen Norge står overfor i nærmeste framtid på energiområdet, er å utvikle en bærekraftig energipolitikk som demper veksten i energiforbruket gjennom økt satsing på enøk, herunder økt bruk av energieffektiv teknologi som varmepumpe, opprusting og utvidelser av eldre kraftverk og økt satsing på bioenergi, i tillegg til eventuell ny vannkraftutbygging innenfor rammen av Samlet Plan og verneplanene. Energipolitikken må utformes slik at vi bedre blir i stand til å møte de krav vi kan forventes å få gjennom den nye klimaavtalen, som ventelig blir underskrevet på konvensjonsmøtet i Japan i desember.

I et slikt perspektiv synes jeg det er lite fruktbart at vi får en debatt om vassdragsutbygging som blir overordnet alle andre hensyn. Vannkraft er egentlig en sterkt avgrenset del av den totale problemstillingen. Dessuten er rammene for eventuell videre utbygging lagt gjennom Samlet Plan og de fire vedtatte verneplanene for vassdrag. Realistisk sett kommer vi ikke unna å måtte ta stilling til enkeltprosjekter også i framtida, men det er en stor misforståelse å tro at forslag til slik utbygging kommer fra miljøvernministeren. Vi har utformet demokratiske prosedyrer til å ta seg av disse spørsmålene, noe miljøvernorganisasjonene er velorienterte om.

Det er ikke på området vannkraft vi vil stå overfor de største utfordringene framover når det

gjelder energidekning. Forventet vekst i elbruk krever åpenbart nye initiativ både når det gjelder energioptimering og alternative energikilder.

Når det gjelder energioptimering må vi bare innrømme at forsøk på å redusere energibruken i større skala har vi aldri lyktes med over et lengre tidsrom. Vi sløser fortsatt mye både i offentlig og privat virksomhet og i husholdningene. Når vi er blant verdens største el-brukere per hode, som ikke er en prestasjon vi skal være stolte over, må det også være et stort potensial for besparinger. Klare eksempler på det så vi høsten 1996 da strømforbruket gikk betydelig ned, trolig på grunn av en kombinasjon av høye priser og at oppfordringen til sparing slo gjennom. Samtidig skal vi satse vesentlig mer på bioenergi hvor det er muligheter til økt energiproduksjon på en miljømessig måte. Jeg er imidlertid urolig for den prisnedgangen som flere elverk har varslet i 1997, og de effekter det vil ha på enøk og bioenergisatsingen.

I prosessen før klimamøtet i desember foreligger det ulike forslag til bindende forpliktelser og som vanlig vil ulike interesser måtte avveies før en kommer fram til et sluttresultat. Uansett forhandlingsresultat gjør vi klokt i å forvente tøffere krav som vi alle på en eller annen måte må være med på å løse, blant annet med å styre vår energibruk på en bedre måte i arbeidsliv og fritid.

Det store spørsmålet for Norge er hvordan vi skal utvikle et energisystem innenfor de rammer som naturmiljøet setter. Når prognosene for energiforbruket viser stigende tendens, er utfordringen bl.a. sparing og løsninger som fører til et mer effektivt energiforbruk, slik at prognosene mest mulig blir gjort til skamme.

Burkina Faso overtar Norges klimaansvar

Norge skal finansiere tiltak for å få ned CO2-utslippene i det fattige landet Burkina Faso, og håper at resultatet skal godskrives Norges CO2-kvot.

N&M Bulletin
PER LUND

I spann med Verdensbanken inn gikk Norge første uka i februar en avtale om å redusere CO2-utslippet i det vestafrikanske landet Burkina Faso. Dette er et prøveprosjekt under klimaforhandlingene, som kan ende opp med at Norge kan trekke Burkina

Fasos reduserte CO2-utslipp fra sin egen utslippskonto.

Målet er 1,5 millioner tonn lavere utslipp i løpet av seks år. Prosjektet inkluderer utbygging av solcellepaneler og bedre ovner og tiltak for mindre avskoging.

Dette bekrefter miljøambasador Ole Kristian Holthe i Utenriksdepartementet (UD). Han vet

— Burkina Faso er ødelagt

Norge burde konsentrere seg om egne utslipp, konstaterer Kalle Hesstvedt i Greenpeace.

Han får dårlig smak i munnen av slik klimapolitikk.

— Burkina Faso er ødelagt, og har fått utlevert de dårligste kortene i den globale kortstokken, og så skal Norge inn primært for å tjene fett på prosjektet, konstaterer Hesstvedt.

Sjøl om han ikke vil avskrive norske tiltak for energi-

effektivisering ute i verden, mener han det er nok av dårlige erfaringer.

— Pilotprosjektet i Mexico skulle blant annet introdusere sparepærer, og endte med at billass ble kjørt ut på landsbygda som ikke hadde de store behovene, for å si det slik. Men det viktigste er at Norge må gjøre noe med egne utslipp. Det skjer ikke noe før I-land viser vilje til å gjøre noe selv. ■

— Norge vil lure seg unna

— Vi må ikke komme i den situasjon at utslippene i Burkina Faso og Norge skal sammenliknes, sier stortingsrepresentant Paul Chaffey fra SV.

— Resonnementet synes å være at dette er et globalt problem og kan derfor ikke løses i Norge. Slik skyves oppmerksomheten bort fra problemets kjerne. For oss gjelder det å starte i Norge, sier Chaffey.

Han understreker at med et stortingsflertall som vil pumpe opp mest mulig olje og gass på kortest mulig tid, er det utmerket å skape et slikt slør over de

reelle problemene.

— Miljødebatten er frustrerende fordi argumentene for vekst i så sterk grad følges opp av konstruerte miljøargumenter for å selge den miljøfiendtlige politikken.

— Først må en komme til enighet om et konkret utslippsnivå innen en viss dato, og så eventuelt en kvotedebatt. En slik opptrapping med annen og tredje-generasjonsavtaler er gjort når det gjelder svovel. Men Norge er jo svært interessert i det motsatte. ■

imidlertid ikke hvor stort CO2-utslipp Burkina Faso har.

Kjempemarked

— Vi vil vurdere om slike avtaler kan bli et virkemiddel i klimakonvensjonen. Her er det muligheter for et stort marked hvis CO2-kvotene kan omsettes. Det kan bli snakk om 20—25 milliarder dollar, sier Holthe.

Tidligere har Norge engasjert seg på liknende vis i Mexico og Costa Rica, og satser nå stort på Kina.

Vet ikke hva utslippet er

Burkina Faso har ikke oversikt over størrelsen på landets CO2-utslipp. Antakelig er det minimalt i et av verdens fattigste land, der 80 prosent livnærer seg på landbruk. Elektrisitetsforbruket per innbygger er drøyt 1300 ganger større i Norge, ifølge amerikanske myndigheter.

— Hvorfor fattige Burkina Faso med svært lave utslipp?

— Vi valgte ikke dette ut fra utslippsmengden, men landet var kommet lengst i å forberede prosjektet, og vi ønsker ikke å straffe de minst utviklede landene ved ikke å gå inn i slike avtaler, sier Holthe. Han legger til at planene for Kina naturligvis har en helt annen dimensjon.

Han understreker at om disse avtalene fungerer positivt, og det blir en akseptert form for samarbeid der kvotene kan omsettes, blir det en markeds-situasjon Norge kan høste store fordeler av.

Avlat?

— Men om kvotene aksepteres og alle blir enige gjenstår å se. Vi har et håp, men ingen garantier.

— Men er ikke dette en form for avlat når CO2-problemet er størst her til lands?

— Den type kritikk må du reise overfor politisk ledelse, men det er klart dette er spørsmål om hva som er mest kostnadseffektivt. Og det viktigste er at man bidrar til reduksjon av klimagasser globalt. Og da er det uinteressant om Burkina Faso har svært lave utslipp per innbygger — det er mer interessant å vurdere det til kostere, sier Holthe.

Ni millioner kroner koster prosjektet i år. De hentes fra UD's klimafond, som har et budsjett i 1997 på 33,5 millioner. 23,5 av disse millionene går til klimaprosjekter rundt om i verden. Holte understreker at det altså ikke er bistandspenger, men tillegg.

— U-landene misforstår

— U-landene har tidligere vært skeptisk?

— Mye av dette er misforståelser, og enkelte frykter at de skal pådra seg forpliktelser. Men de pådrar seg ikke forpliktelser, de selger ganske enkelt evnen til å være et sluk for CO2-utslippene globalt sett. Dessuten frykter noen bånd på egen industrialisering, men at denne kommer inn i et renet mulig spor vil alle tjene på, sier Holth. Han inviterer gjerne miljøbevegelsen til dialog om disse utfordringene. ■

▼ fakta

Burkina Faso

Areal: 274 200 km²
Befolkning: 10,4 millioner
BNP: 660 USD/Innbygger
El-forbruk: 17 kWh/Innbygger
CO2-utslipp: ukjent
Levealder: 46,6 år

Norge

Areal: 324 220 km²
Befolkning: 4,3 millioner
BNP: 22 170 USD/Innbygger
El-forbruk: 23 735 kWh/Innbygger
CO2-utslipp: 38 mill. tonn/år
Levealder: 77,6 år

Kilde: World Factbook (1995), CIA-P

Kvikksølvproblem i fryseren

Både gamle frysebokser, fryseskap og biler kan inneholde kvikksølv. Miljøvern-departementet er bekymret.

N&M Bulletin
FRODE RØNNING

Hvert år kvitter vi oss med 26000 utrangerte frysebokser. Mange av disse inneholder kvikksølvbrytere som følger med på fyllinga. Bjørn Faanes i Stena Miljø dokumenterer dette med tall fra moderselskapet i Sverige, og etterlyser tiltak.

— Vi regner med at hver fjerde fryseboks som kasseres har en kvikksølvbryter. Det innebærer at rundt 7000 kvikksølvbrytere har havnet på fyl-

linga hvert år. I tillegg er det anvendt betydelige mengder kvikksølv i en del typer fryseskap. Det er viktig at folk leverer gamle kuldemøbler til godkjente mottak, ikke bare for å forhindre utslipp av ozon-ødeleggende stoffer, men også for å unngå kvikksølvutslipp, sier Faanes.

Gamle synder

De produsentene N&M Bulletin har vært i kontakt med, sier at de sluttet å bruke kvikksølvbrytere på midten av 70-tallet. De fleste fryseboksene fra denne tiden er

nå på fyllinga, og kan dermed gi utslipp av flere titalls kilo kvikksølv til miljøet. Fortsatt finnes det en del frysebokser igjen med slike brytere.

Stort miljøproblem

Kvikksølv regnes av Statens forurensningstilsyn (SFT) som et betydelig miljøproblem. I dag ser SFT på utslipp fra knuste termometre som en av de alvorligste utslippskildene. Selv små utslipp er alvorlige.

I en fersk rapport fra Norsk institutt for vannforskning bekreftes kvikksølvproblemet. Rapporten er utarbeidet i samarbeid med Statens næringsmiddeltilsyn. Gravide advares her mot å spise gjedde og abbor på grunn av de store kvikksølv-mengdene i fisken.

De totale norske utslippene er markert redusert de siste ti årene for å nå målet i Nordsjøerklæringen om 70 prosent reduksjon innen 1995.

Kvikksølv i biler

I tillegg til frysebokser er kvikksølvbrytere brukt i flere bilmodeller fram til slutten av 80-tallet. De fleste bilprodusentene har nå kuttet ut kvikksølv i sine modeller.

▼ fakta

En kvikksølvbryter er en bryter med en liten flytende kvikksølvperle. Bryteren brukes til å slå lyset på i fryseboksene når lokket heves.

Kvikksølv oppkonsentreres i næringskjeden og er akutt giftige for mange vannlevende organismer og pattedyr. Kvikksølv har kroniske giftvirkninger selv i meget små konsentrasjoner, og kan gi nyreskader og skader på sentralnervesystemet.

Ny forskrift fra juli

— Ny forskrift vil sørge for forsvarlig håndtering av denne typen avfall, sier Jon Opem i Miljøverndepartementet (MD).

I mars 1996 kom en rapport fra MD elektrisk og elektronisk avfall. På grunn av den teknologiske utviklingen øker meng-

dene kraftig. Avfallet inneholder betydelige mengder tungmetaller og miljøgifter, og en ny forskrift trer i kraft fra 1. juli.

Etter denne forskriften vil avfallet bli forsvarlig håndtert og tungmetaller vil bli fjernet fra avfallet. Opem var med i

gruppen som skrev rapporten, og sier at avfallet inneholdt overraskende store mengder miljøgifter og tungmetaller. Han forsikrer at blant annet kvikksølvbrytere vil bli tatt ut av fryseboksene.

Miljøgift i dyr kartlegges

Direktoratet for naturforvaltning (DN) skal lage en «helserapport» for den norske faunaen. Miljøgiftenes virkninger skal undersøkes.

N&M BULLETIN
JENS P. TOLDNÆS

— Dette har vi ønsket oss lenge, sier en glad fagkonsulent i Naturvernforbundet (NNV), Sigrun Ringvold. NNV skrev til DN i fjor og etterlyste en slik oversikt.

— For oss som jobber med miljøgifter er det viktig å få en

oversikt. Først da kan vi gjøre fornuftige prioriteringer i arbeidet med miljøgifter. Mange opplysninger finnes, men forskjellige institusjoner jobber med forskjellige grupper av dyr og forskjellige gifter. Ingen har hittil samlet alle opplysningene mellom to permer, sier Ringvold.

DN deler miljøgiftene i tre:

tungmetaller, organiske miljøgifter og radioaktive stoffer.

Rapporten skal være populærvitenskapelig. Målgrupper miljøorganisasjoner, forvaltning, universiteter og høyskoler.

Det er vanskelig å si noe generelt om miljøgifter i norske dyr. Noen områder er på bedringens vei, andre er det trolig ikke.

— Sannsynligvis vil norske dyr «være ferdig med» Tsjernobylulykken i år 2005. Det ser også ut til at tungmetaller på land er på bedringens vei, sier Ivar Myklebust ved DN til N&M Bulletin.

Nordover er ikke situasjonen

like lys. Målinger viser at langtransportert forurensning hoper seg opp i dyrene som er øverst i næringspyramiden, som isbjørn.

— Dette vet vi en del om. Mer ukjent er de nye stoffene med hormonlignende effekt som finnes nærmest overalt. Her er det også mye forskning som må gjøres, men vi håper at den kommende rapporten kan fortelle om status og kommende trender, sier Myklebust. I løpet av mars avgjør DN hvem som skal få oppdraget med å utarbeide rapporten. Den vil trolig være klar rundt årsskiftet.

Klimaforhandlinger inn i ny fase

Spørsmålet om byrdefordeling er det viktigste for Norges klima-forhandlere. Forsker Asbjørn Aaheim tror Thorbjørn Berntsen vil finne en utvei, slik at Norge undertegner uansett utfall.

N&M Bulletin
ANDREAS TJERNSHAUGEN

På et møte i Bonn første uke i mars diskuterer statene for første gang det konkrete innholdet i en bindende klima-avtale.

— Målet for møtet er å få ferdig en forhandlingstekst, det vil si et første omriss av en avtale. Denne teksten vil inneholde mange parenteser og åpne felter, og skal danne grunnlag for de videre forhandlingene, sier Norges forhandlingsleder Harald Dovland.

— Hva er viktigst for den norske delegasjonen i Bonn?

— Vi bør få slått fast prin-

sippet om en differensiert byrdefordeling alt på dette møtet. Jeg har forhåpninger om at vi skal få til det.

— Ingen kommentar

— Vil Norge nekte å undertegne en avtale basert på en lik prosentvis forpliktelse for statene?

— Det er et hypotetisk spørsmål som jeg ikke vil svare på.

— Miljøvernminister Thorbjørn Berntsen sa i N&M Bulletin 2/97 at det var uaktuelt for Norge å redusere sine utslipp i perioden for avtalen. Er denne forutsetningen en del av Norges forhandlingsposisjon?

— Ingen kommentar. Det

spørsmålet inngår ikke i mine instruksjoner, vi har ikke diskutert det.

— Leter etter allianser

Asbjørn Aaheim ved klimaforskningssenteret Cicero tror møtet i Bonn vil preges av at statene vil være på utkikk etter alliansepartnere for de videre forhandlingene fram mot undertegningen i Kyoto i desember. Han mener at spørsmålet om byrdefordeling vil være helt sentralt, men tror ikke den norske posisjonen har all verdens betydning.

— Det kan godt skje at noen små land blir sinte og ikke vil undertegne, men det behøver ikke å bety så mye.

Prestisje

Gro Harlem Brundtland antydte i fjor at Norge kunne nekte å undertegne en avtale dersom vi ikke fikk gjennomslag for en differensiert byrdefordeling. Aaheim tror imidlertid at både dette og miljøvernministerens uttalelser til N&M Bulletin kan

være utslag av et behov for å markere styrke foran forhandlingene.

— Jeg vil tro at selv om USA og store EU-land får gjennomslag for en flat utslippsreduksjon, vil det være vanskelig for Norge å la være å undertegne. Avtalen vil sannsynligvis åpne for handel med utslippskvoter og «felles gjennomføring» av klimatiltak. Dette kan gi miljøvernministeren en utvei: Han kan unngå prestisjetap ved å henvise til at Norges interesser har fått gjennomslag på disse punktene.

▼ fakta

I desember skal det undertegnes en forpliktende avtale om å redusere utslippene av CO2. Norge ønsker at avtalen skal inneholde såkalt byrdefordeling; at flere land går sammen om en felles forpliktelse.

Statoil ligger på svenske-været

Statoll avventer svensk initiativ, og bruker ikke et gram energi på å posisjonere seg overfor det svenske energi-markedet nå som atomkraften skal bygges ned.

N&M Bulletin
PER LUND

— Det nordiske markedet er selvsagt interessant, men vi tar ikke noen initiativ overfor Sverige — ballen ligger hos dem, sier Wenche Skorge i informasjonsavdelinga i Statoil.

Hun viser forretningsmessig til at svenske myndigheter, som andre kommersielle aktører, får komme til Norge og forhandlingsbordet om norsk energi

skulle bli aktuelt etter vedtaket om å stanse flere atomreaktorer.

— Men det er klart at det nordiske markedet er interessant, konstaterer Skorge. Her er hun på sikker grunn. Det er bare en måned siden statsminister Thorbjørn Jagland bekjentgjorde at det norske formannskapet i Nordisk Råd skulle brukes til å bygge nettverk. Jagland slo fast at det kanskje mest konkrete og profitable nettverket er et stort nordisk gassnettverk.

— Kanskje kan vi se for oss et gassnettverk som dekker Norden og strekker seg over Østersjøen til de baltiske statene, skrev Jagland i Dagens Nyheter.

— Vi kan ikke annet enn å følge med i hva som skjer, og det er ikke minst usikkert hvor fort Sverige vil avvikle kjernekraften, sier Skorge.

Hun legger til at så langt har ikke de politiske signalene ikke gjort norsk gass til det mest aktuelle.

— Men gass fra Norge og kull fra Danmark vil vel snart stå fram som de mest «realistiske» alternativene?

— Vi følger debatten, og registrer utspillene, men svenske har ballen, sier Skorge.

Miljøvennlig energi taper

Vindmøller, solfangere og små miljøvennlige varmekraftverk blir kvalt i kampen mot Europas gigantiske energikonsemer.

Det er den dystre konklusjonen på en dansk rapport fra Center for Alternativ Samfundsanalyse, Danmarks Tekniske Universitet, Aalborg Universitet og Organisasjonen for Vedvarende Energi, skriver avisa Information.

EU's ministerråd vedtok nylig et direktiv som fører til at elektrisitet behandles på linje med andre varer. Man skal kunne handle fritt med den over landegrensene.

Tapene i denne utviklingen er miljøvennlige energikilder, mener forskerne.

Satser på gen-forskning

Forskningsrådet vil satse på genteknologi. Strategien vedtas i disse dager.

N&M Bulletin
SIRI LEHNE NILSEN

— Moderne genteknologi vil åpne enorme muligheter. Vi må utnytte den delen som er positiv og samfunnsnyttig, sier Viggo Mohr i Norges forskningsråd.

Hovedstyret avgjør saken i disse dager, men har allerede gitt en foreløpig godkjenning av strategi for bioteknologi.

Mohr sier til bladet Forskning at det er viktig at Norge bygger opp kompetanse på området. Selv om Norge skulle si nei til genmodifisering, mener han vi trenger kunnskap for å ta stilling til de spørsmålene moderne bioteknologi reiser.

Gode og dårlige effekter

Mohr poengterer overfor N&M Bulletin at ambisjonen er å bygge opp kunnskap både om positive og negative konse-

kvenser av genmodifisering.

— Det er svært viktig at vi får innsikt i genmodifiserte planter og dyrs effekter på helse og miljø.

— Sjekk farene først

— Forskningsrådet bør bruke det meste av pengene på å finne ut hva som skjer når genmodifiserte planter og dyr settes ut i naturen, mener Terje Traavik, professor i virologi ved Universitetet i Tromsø.

— Det er lett å se en hel masse nyttige formål som gen-teknologien kan brukes til. Men først av alt må vi konsentrere oss om mulige farer, sier Traavik, som selv bruker genmodifiserte organismer i kreftforskning.

Traavik mener vi må lære av

Penger å tjene?

— Er det mye penger å tjene for Norge på genmodifiserte planter og dyr?

— Det er vanskelig å si. Totalt sett tror jeg det kan være spennende i norsk sammenheng, sier Mohr, og trekker fram vaksiner og oppdrettsnæringen. Han peker dessuten på at innen

kornproduksjon, storfe- og grisehold dominerer norskforedlede sorter og raser, og at det politisk sett er et mål å være selvforsynt på området. Hvis det blir aktuelt å bruke genmodifiserte organismer her, er det viktig å ha bygd opp god kompetanse.

Satsingen vil trolig komme i gang fra neste år. Hvem som får nytte godt av pengene er foreløpig uklart.

historien:

— Gang på gang har ekspertene forsikret oss at produktene de har laget ikke er farlige. Og gang på gang har vi erfart at det ikke var tilfellet, sier han, og trekker fram sprøytemidler som et eksempel.

— Vi vet at gener beveger seg mellom forskjellige arter i naturen. Men vi vet ikke når og hvorfor det skjer. Med genmodifisering kan vi komme til å lage organismer som sprer gener mer effektivt i naturen. Det kan få enorme konse-

kvenser. Derfor er det svært viktig at vi konsentrerer oss om slike problemstillinger først av alt.

Traavik er opptatt av at Norge bygger opp uavhengig kompetanse på området.

— Vi kan ikke forvente at forskere som — med de beste hensikter — jobber med å utvikle nye genmodifiserte organismer både skal være kreative og skeptiske samtidig. De driver med sin lidenskap like mye som de driver vitenskap, sier han.

Sprit på tanken i Sverige

Svenskene har utredet mer miljøvennlige drivstoffer. Sprit, planteolje og gass fra råtnende søppel skal få hjulene til å gå rundt i framtida.

N&M Bulletin
ANDREAS TJERNSHAUGEN

Flere offentlige utredninger anbefaler storsatsing på alternative drivstoff for biler og andre kjøretøy i Sverige. Kommunikationskomitéen, et offentlig utvalg som har vurdert helheten i svensk samferdselspolitikk, mener at 15 prosent av all bensin og diesel må erstattes med drivstoffer basert på biomasse innen år 2010. Nå foreslår en ny

utredning egne avgiftsklasser for miljøvennlig drivstoff.

Biogass er best

I Klasse A plasseres ulike former for biogass, blant annet metan fra avfallsfyllinger. Slik gass er bedømt som det mest miljøvennlige drivstoffet. I klasse B finnes andre drivstoffer basert på biomasse, i tillegg til naturgass. Deretter følger klasser for fossile brenslers. Hensikten er å gradere skattepolitikken, slik at de mest

miljøvennlige drivstoffene slipper CO₂-avgift og andre miljøskatter.

Sprit er størst

— Mye taler for at etanol er framtidas drivstoff, sier Karin Jonsson i det svenske Miljøverndepartementet.

Biogass er riktignok det aller beste miljøvalget, men er neppe aktuelt å produsere i store mengder. Etanol, altså vanlig sprit, har større potensial. Alle bussene som trafikkerer bykjernen i Stockholm går allerede på sprit.

I Norge er drivstoff basert på biomasse kun prøvd ut i mindre skala, og det finnes ikke konkrete politiske mål for å bruke slikt drivstoff.

Nei takk til genspleiset

96 millioner europeere sier nei til genmodifiserte matvarer, ifølge en undersøkelse fra Greenpeace.

59 prosent av befolkningen i Danmark, Frankrike, Holland, Italia, Storbritannia og Sverige er mot at man utvikler og innfører genmodifiserte matvarer i EU. Motstanden er størst i Sverige (76 prosent) og minst i Italia (44 prosent), skriver Information.

Oslo-skoler skal spare energi

Skolesjefen i Oslo vil få igang et samarbeid for at skolene skal bli flinkere til å gjennomføre enøktiltak, melder NVEs byggoperatør.

— Fiskeriavtale kan bli parodi

I mars skal Nordsjølandene til Bergen for å bli enige om en erklæring for å redusere overfisket. Miljømyndighetene er optimistiske, mens Naturvernforbundet frykter en avtale som spiller over i parodien.

N&M Bulletin
SIRI LEHNE NILSEN

At Nordsjøen trues av overfiske er det ingen uenighet om. Temaet skal diskuteres av Nordsjølandene på en konferanse i Bergen i mars, og lede fram til en erklæring om hva som kan gjøres med problemet.

— Det verste som kan skje er at vi får en intetsigende erklæring som bare vil skape inntrykk av at vi har kommet fram til et dokument som vil redde Nordsjøen, sier Arne Berg i Naturvernforbundet.

Berg mener Norge har vært det mest ansvarlige landet under forberedelsene til møtet.

— EU-landene bremser

— Men det skal ikke så mye til. EU-landene bremser utviklingen. I siste utkast til avtaletekst ønsker ikke EU at man skal bli «enige» om tiltak. Den formuleringen er brukt i alle andre Nordsjødeklarasjoner. I stedet vil EU «invitere ansvarlige myndigheter til å ta i betraktning» — altså å sende hele saken tilbake til et system som har vist seg

inkompetent. Hvis Norge går med på det, står vi igjen med en parodi av en avtale.

I midten av februar hadde Naturvernforbundet og organisasjonen Seas at Risk et møte med den norske fiskeriministeren om saken, men ble ikke beroliget.

— En begivenhet

Atle Fretheim i Miljøverndepartementet er optimistisk:

— Arbeidet som skjer nå er en internasjonal begivenhet. Det er første gang fiskeri- og miljømyndigheter i fellesskap lager en samlet plan for fiskeri- og miljøhensyn, sier Fretheim, som leder den internasjonale komiteen som forbereder konferansen.

Han mener møtet må sees på som et ledd i en langsiktig strategi for å bidra til en mer bærekraftig fiskeripolitikk i Nordsjøen.

Overrasket over EU

Fretheim er overrasket over at EU ikke vil skrive at man er «enig» om tiltak.

— Alle er inneforstått med at Nordsjødeklarasjonene ikke er juridisk bindende. De er politiske

viljeserklæringer. Derfor er det vanskelig å forstå hvorfor EU plutselig synes det blir for bindende å uttrykke seg slik. Det er synd, men langt fra det viktigste. Hovedpoengene er hva som står i teksten.

— Selv om EU-landene har holdt noe igjen, synes vi at vi nå er kommet langt i å få etablert en konkret handlingsplan. Den vil uten tvil vil få betydning i det videre arbeidet med å integrere fiskeri- og miljøpolitikk i Nordsjøen, sier Fretheim. Han viser blant annet til at Norge har lyktes i å legge «føre var»-prinsippet til grunn i videreutviklingen av fiskeripolitikken. Dessuten mener han det fortsatt er håp om at erklæringen i større grad skal inneholde konkrete, målbare forpliktelser.

Selv om Nordsjødeklarasjonene ikke er juridisk bin-

dende, blir innholdet i stor grad fanget opp i enkeltlandenes politikk og internasjonale organisasjoner og avtaler, mener Fretheim.

▼ fakta

Nordsjøkonferansen er avholdt siden 1978. Reduksjon i utslipp av miljøgifter og nærings-salter til Nordsjøen har stått sentralt.

Arbeidet med å redusere fisket i Nordsjøen gjennom Nordsjøkonferansen har pågått siden 1995.

Tilgi oss
våre synder,
men Godset
må frem

NOR-CARGO

-vi jobber for å bli bedre

Solstrøm til helsestasjoner

150 helsestasjoner i Mosambique skal utstyres med solcelleanlegg. Strømmen skal brukes til belysning og kjøleskap for medisiner. Hvert år går store mengder verdifull medisin til spille på grunn av varmen.

Norad har bevilget 18 millioner kroner, skriver Innsyn.

Vindkraft kan gi Norge mye strøm

Norge har gode naturlige forutsetninger for kommersiell utnyttelse av vindkraften, sier Lars Tallhaug ved Institutt for Energiteknikk til bladet Energi & Miljø. Han regner med at vindmøller kan forsyne Norge med 10 prosent av landets kraftbehov, i alt 12 TWh.

Kalenderen

3.—7. mars: Forhandlinger om ny klimaavtale, Bonn.	10.—12. mars: Norsk oljevirkksomhet 1997. Konferanse i Bergen, arr. av Norsk petroleumforening, 5159 8160.	12.—13. mars: Avfallskonferansen for innlandet 1997, Brumunddal. Arr. av bl.a. fylkesmannen i Hedmark, miljøvernnavdelingen og Norske sivilingeniørers forening, 6117 0259.	13.—14. mars: Ministermøte for undertegning av avtale om integrering av miljø i fiskeriforvaltningen i Nordsjøen mellom EU-landene og Norge. Bergen.
4.—5. mars: Miljøarbeid i marknadsföringen. Konferanse i Stockholm. Arr. Institute for international research AB, +47—8230 210.	11.—14. mars: Strategies and methods for improving environmental quality in compact cities. Konferanse i Groningen, arr. av bl.a. EU og Miljøverndepartementet i Nederland. Info: http://www.frv.rug.nl/upc.html	12.—14. mars: Norske vassdrag mot år 2000. Konferanse i Bergen, arr. av Norsk naturinformasjon, NVE og Effen-Miljø. Mer info: 5555 9315.	14.—15. mars: Vassdrags- og energiseminar i Oslo. Arr.: Samarbeidsrådet for Naturvernssaker, 2282 2883.
7.—10. mars: «How to implement Arctic tourism guidelines». Arbeidsseminar i Longyearbyen. Arr.: bl.a. Norsk polarinstitutt og Verdens Naturfond, 2203 6518/17.			

NISSAN ALMERA SIKRERE ENN KONKURRENTENE* IFØLGE TYSKE ADAC.

Testen ble utført av det tyske biltilsynet i samarbeid med blant andre NAFs tyske søsterorganisasjon, ADAC, Autobild og Motor, og omfattet følgende biler: *VW Golf, Renault Mégane, Fiat Brava og altså Nissan Almera. Hensikten med testen var å se hvor mye bilene tålte under sammenstøt (60 km/t) med en "myk" barriere, tilsvarende fronten til en ny bil. Totalt ble Nissan Almera best. Hele

testen kan du lese i Motor nr. 6, men når det gjelder samlet skaderisiko for fører (1=sikker, 5=meget usikker) fikk Almera 1,9, Mégane 2,0, Brava 2,3 og Golf 2,7.

Almera

fra **149.800**

Særtrykk av Motors artikkel får du ved henvendelse til din Nissan-forhandler.

Kontakt din Nissan-forhandler

Nissan importører av Nissan Norge AS, Drammen.

Gen-soya øker kraftig

Genmodifiserte soyafrø blir stadig mer utbredt i USA. Det amerikanske Landbruksdepartementet regner med at 10 prosent av soya-arealene blir sådd med genmodifiserte frø i år. Danske fagfolk gjetter på opp mot 30 prosent, skriver Information.

I fjor besto mellom halvannen og to prosent av avlingen av gen-soya.

USA står for tre fjerdedeler av verdens eksport av soya-bønner.

Bærekraftig elefantpapir

Lokker det med tegneblokk av elefant-ekskrementer? Gjenbruksteknologien gjør stadige nyvinninger, og nå har briten Mike Bugara funnet en ny måte å anvende elefantens etterlatenskaper på. Teknologien er den samme som egypterne brukte da de laget papyrusruller, skriver Ren viden.

Mye tyder på at slik papirproduksjon ikke blir noen storindustri i Norge.

Ønsker økologisk

To av tre dansker vil at alt landbruket skal drives økologisk. Men bare halvparten er villige til å gi bøndene kompensasjon for de tapte inntektene, skriver Information.

NIJOS, Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, er landets ledende leverandør av informasjon om landskap, jord, skog og vegetasjon. Vi kartlegger naturressursenes kvalitet og tilstand og utfører konsekvensanalyser. Instituttet dekker hele landet, og tilbyr nasjonale oversikter, temakart, eiendomsvise registre, høy kompetanse og avansert teknologi.

For mer informasjon ta kontakt
Tel: 64 94 97 00
Fax: 64 94 97 86

Ren energi fra Norges største kraftprodusent

Region Sør-Norge er Statkrafts produksjonssenter i Rogaland, Hordaland, Telemark og Buskerud. Regionen driver 20 kraftverk fordelt på stasjonsgruppene Ulla-Ferre, Eidfjord, Folgefonna, Tokke, Vinje, Mår og Nore. Installert effekt er på 4904 MW og årsproduksjonen ca. 16 Twh. Det er totalt 248 ansatte i Region Sør-Norge.

Statkraft Region Sør-Norge
4200 Sauda
Tlf. 52782711

MILJØSPØRSMÅL?

RING GRATIS GRØNT NUMMER
800 49 990

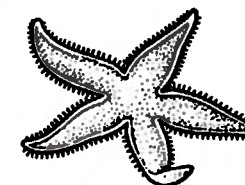
Grønt Nummer gir svar på praktiske spørsmål omkring avfallshåndtering. F.eks. hvordan behandle miljøfarlig avfall, din nærmeste gjenbruksstasjon, resirkulering mm. Grønt Nummer er ingen teletorgmaskin men er betjent av våre medarbeidere i vår åpningstid.

Ønsker du informasjon om Renholdsverkets virksomhet og tilbud, ring Grønt Nummer. Vi snakkes!

**TRONDHEIM
RENHOLDSVERK**

Renere miljø med Renholdsverket

Sjöstjerner, Asteroidea, klasse av pigghuder som har flat, stjerneformet eller femkantet kropp med sugeføtter på undersiden av armene. Munnen sitter midt på undersiden og fører inn til en sekkformet mage. De fleste sjøstjerner er rovdyr som lever av skjell, krabber og andre bunndyr. Noen av artene har så stor regenerasjonsevne at de kan danne en ny stjerne fra en enkelt arm. I norske farvann finnes ca. 40 av ca. 2000 arter.

Sjøstjerner, sjøpinnsvin og kråkeboller tar pulsen på havmiljøet ved å fungere som et slags miljøtermometer. Der de finnes er det sunne omgivelser.

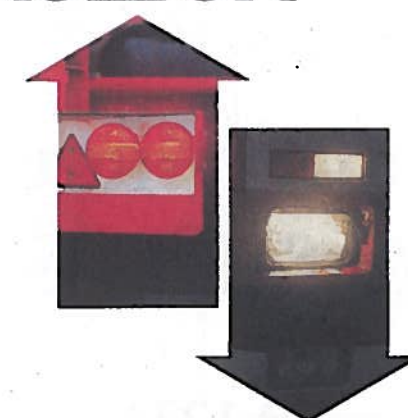
Vi som har vårt virke i tilknytning til havet forstår hvor viktig det er å ta vare på det miljøet som er grobunn for alt liv.

NORGES REDERIFORBUND

Postboks 1452 Vika, 0116 Oslo.
Telefon: 22 40 15 00. Telefax: 22 40 15 15.

ROLL ON

ROLL OFF

Like any good working relationship
it works smoothly—both ways!

Committed to
your quality.

Wilhelmsen Lines AS,
Strandveien 20, P.O. Box 33, N-1324 LYSAKER, Norway.
Phone: (47) 67 58 40 00. Telefax: (47) 67 58 40 80.
Telec: 78788 - 78444

RKR er et interkommunalt selskap for kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne og Vennesla - en region med nærmere 100.000 innbyggere.

RKR har ansvar for behandling av avfall og driver i alt 5 gjenvinningsstasjoner og to avfallsanlegg.

RKR driver Norges største komposteringsanlegg for behandling av bioavfall og slam.

RKR er også et kompetansesenter for avfall og gjenvinning for eierkommunene og for næringslivet i regionen.

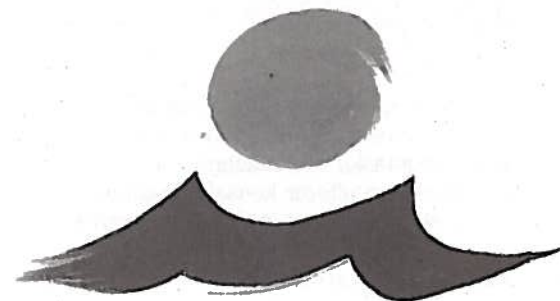
Mer informasjon? Tlf. 38 02 86 00

Annonser i Natur & Miljø Bulletin!

Kongsvinger Asfalt A/S

PB 1234
2201 Kongsvinger

Tlf: 62 81 99 77 Fax: 62 81 19 77

PEABs miljøsatsing er et konkurranse-middel. Det innebærer at vi bygger ressursvennlig og skaper bygninger som mennesker har godt av å bygge og bo i, samtidig som materialene de bygges av kan brukes på nytt, gjenvinnes eller tas hånd om - uten at naturen tar skade.

PEAB AS
Postboks 63 Ellingsrudåsen
1006 OSLO
Tlf. 22 32 33 10

PEAB

En spennende entreprenør

MILJØBYPRISEN 1997

Miljøbyprisen er opprettet og blir utdelt av Miljøverndepartementet ved Miljøverministeren. Prisen skal stimulere til bærekraftig utvikling. Prisen skal premiere tiltak som kan være forbilder og som kan formidles til inspirasjon og miljøinnsats i andre byer og tettsteder.

Tiltakene/tiltaket bør være koplet til en samlet strategi for miljøforbedringer. Både tiltak i mindre tettsteder og større bysamfunn kan prisbelønnes. Prisen kan gis både for banebrytende planarbeid, fysiske tiltak og organisatorisk arbeid. Kommuner, kommunale etater, bedrifter og frivillige organisasjoner kan motta prisen. Prisen gis ikke som personlig anerkjennelse.

Forslagsretten er åpen. Prisen tildeles av en jury oppnevnt av Miljøverndepartementet. Prisen består av et diplom, en plakett og et pengebeløp.

Forslag begrunnes skriftlig. Begrunnelse og tilstrekkelig dokumentasjon fra forslagsstiller eller tiltakshaver sendes Miljøverndepartementet v/Miljøbyprisens sekretær, postboks 8013 Dep., 0030 Oslo innen 15. april 1997. Ytterligere opplysninger kan fås ved henvendelse til sekretariatet fax nr. 22 377293 eller tlf. 22385470

Miljøverndepartementet

Kurs/konferanser:

GRIP senter

for bærekraftig produksjon og forbruk

Naturlig Vis - et kurs i grunnleggende miljøkunnskap for ledere og medarbeidere i norske virksomheter.

Idéer til konkrete tiltak for bedre miljøeffektivitet.

Ta kontakt med Grip senter

Tlf: 22 57 36 00 / Fax: 22 68 87 53

Ren energi

I Nord-Norge finner du oss i Narvik - Bardu - Skjomen - Kobbeltv - Korgen - Røssåga - Bjerka - Rana - Glomfjord - Alta.

Vi støtter Naturvernforbundet:

GASSARMATUR
Strømsveien 223
0668 Oslo
Tlf: 22 64 65 50

Hareid kommune

Norfolier

Norfolier AS & CO
Datterselskap av Icopal AS

ERLING QVALE AS

ÅMOT
KOMMUNE

Total leverandør av
såvarer til et miljø-
bevisst landbruk

AS Strand Brønneri
2390 Moelv - tlf. 62 38 82 11
1700 Sarpsborg - tlf. 63 14 24 11

BRØNNØY
HAVNEVESEN

sparebanken
NOR

KVERNUSVIK SKIPSVERFT AS

Allt i skipsreparasjoner og ombygginger
7200 Kvernusvik

Vi som jobber på jernbanen er stolte
fordi vi også gjør en innsats
for et bedre miljø.
Norsk Jernbaneforbund

TOTEN
METALLGJENVINNING A.S.

FSA
Finnmark Spesialavfall AS
Postboks 2178, 9501 Alta

Industri miljø
gruppen

Rensing - kjøling - kartlegging av innluft

FØRDE KOMMUNE

MESSER & DISPLAY AS

sparebanken
BIEN
Teatergata 9 - 0180 Oslo
Telefon 22 42 47 90
Telefax 22 20 88 33

FRØYA
KOMMUNE

Gjesdal

GALA
GALA HØGFJELLSHOTELL
OG HYTTER

H. Clausen
Brev- og smalordnere, miljø
Over 20.000 levert til OL '94 på
Lillehammer. *Norskprodusert.
22 20 50 55

SKJERSTAD
KOMMUNE

Foto Schrøder

Forbrukersamvirket NORD
Tromsø Støtter
Norges
Naturvernforbund

Fosenferjer fjerner utslipp

Utslippene av nitrogenoksider (NOx) fra ferjetrafikken kan reduseres med 90 prosent. I februar starter det første forsøket på mindre ferjer.

N&M Bulletin
PER LUND

Ferjetrafikken står for 16 prosent av norske NOx-utslipp. Bakgrunnen for forsøket er blant annet svenske forsøk, der Siemens katalysatorer har gitt svært gode resultater. Svein Solhjell i Hydro, som leder samarbeidsprosjektet, viser til reduksjoner på over 95 prosent fra Sverige.

Tallene kan ikke overføres direkte, ettersom forsøkene er

gjort på andre skipstyper enn norske bilferjer. Men nå har industrigiganten Siemens utviklet en katalysator som også skal være tilpasset mindre norske ferjer.

Hydro og SFT betaler

Overingeniør Knut Guttormsen i Vegdirektoratet bekrefter at det er inngått en avtale mellom Siemens og Fosen Trafikklag. Vegdirektoratet, Sjøfartsdirektoratet og SFT betaler halvparten

av utgiftene og overvåker resultatene av forsøket. Den andre halvparten betales av Hydro, som også leverer kjemikalene.

Store ferjeforskjeller

Men selv om potensialet for å redusere utslipp er stort, så er det et vanskelig og usikkert farvann å navigere i. Norske ferjer er båter i svært forskjellig størrelse, alder og med korte og lange strekk å trafikere.

— Det er klart et spennende første forsøk på mindre fartøyer som ferger, men det er grunn til å understreke allerede nå at dette kan bli ett av flere nødvendige verktøy for en mer miljøvennlig fergetrafikk, sier overingeniør Knut Guttormsen i Vegdirektoratet.

Han legger vekt på at selv om potensialet på 80–90 prosent

virker svært lovende, så er det neppe det mest kostnadseffektive instrumentet. Guttormsen viser til forsøk med doble, kontraroterende propeller som også er brukt med svært godt resultat. Et annet forsøk er å tilsette dieselen vann — sprøytet inn som finfordelt tåke.

▼ fakta

Det er rundt 160 ferjer i Norge. Størrelsen varierer fra 20 til 155 biler. Gjennomsnittsalder er 22–23 år. Sellingsdistansen er mellom 600 meter og 120 kilometer.

Mer svovel i Sør-Varanger

Svovelforurensningen i Sør-Varanger økte vinteren 1994/95, viser ny rapport. 300 millioner kroner som skulle brukes til rensing av Nikel-verket står ubrukt.

N&M Bulletin
PER LUND

Vinteren for to år siden markerte brudd med tendensen til redusert forurensing. Da økte forurensningen igjen, og alle fem målestedene i området målte verdier langt over helsegrensene satt av Verdens helseorganisasjon.

Dette går fram av en rapport fra Norsk institutt for luft-

forskning (Nilu), gjort på oppdrag fra Statens forurensnings-tilsyn.

Rapporten slår klart fast at smelteverkene i Nikel og Zapoljarnij er hovedkildene.

Ingen dramatikk

— Vi har fått bekreftet at utslippene fra verkene økte, sier seniorforsker Leif Otto Hagen ved Nilu. Han understreker at det

ikke er snakk om dramatiske endringer, og svovelskonsentrasjonen i fjor ble igjen redusert.

En sentral grunn til at målingene svinger er typen malm som brukes.

Selv om helsegrensene som Verdens helseorganisasjon opererer med er oversteget, vil det neppe skape problemer i Kirkenes og Pasvikdalen.

— En kjenner jo lukta, og folk med nedsatt almen helse-tilstand bør nok være forsiktige, men i Nikel by merker folk utslippene.

Bikkjeslagsmål

Rådgiver Per Antonsen i Miljøverndepartementet sier det er lite

norske myndigheter kan gjøre før den russiske stat og eieren av nikkilverket har gjort sitt mellomværende. Krangelen om penger har vart lenge.

— Vi venter på at de finansielle forholdene blir ordnet, sier Antonsen.

Miljøvernere har tidligere kritisert myndighetene for ikke å prioritere saken politisk, og dermed ikke bidratt tilstrekkelig til å løse saken slik at rensing kunne starte.

Naturvernforbundet i Sør-Varanger vurderte aksjoner før jul, da meldingene om høye utslipp kom. Leder Astrid Sween mener absolutt norske myndigheter kunne gjort mer.